

อนัตตา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๓

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองคาคด อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ไม่ได้หรอก มันเป็นโวหารเฉย ๆ การพิสูจน์กันข้างนอกนี่มันเป็นโวหารนะ ตัวอย่างอาจารย์ว่า “ถ้าสิ่งใดเกิดขึ้นแล้ว มันเป็นความรู้จากภายใน” มันจะออกไม่ออกมันถึงเวลามันจะออกมา ใช้อย่างนี้มันเหมือนกับครั้งพุทธกาลไง ที่เอาบาตรไม้ไปแขวนไว้ เข้าใจว่าปัจจุบันนี้ ขนาดสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้ายังอยู่นะ เศรษฐีเขาคิดว่าศาสนามันจะไม่มีเหตุมีผล ไม่เชื่อในเรื่องของพระไฉ่ ก็มีไม้จันทน์แดงอย่างดีเลยกลิ้งเป็นบาตร แล้วไปแขวนไว้บนปลายไม้ไผ่ ว่าถ้ามีพระอรหันต์ให้เหาะขึ้นไปเอา คนนั้นก็ทำท่าว่าจะเหาะ ๆ สุดท้ายแล้วพระปิณฑโฑลภารทวาชเถระ เป็นลูกศิษย์ของพระโมคคัลลานะเหาะขึ้นไปเอา เหาะขึ้นไปเอาที่นี้ก็แตกตื่นกันไปใหญ่เลย อันนั้นเหาะขึ้นไปเอาคือว่ายอมรับว่าศาสนานี้มีเหตุมีผลไง อันนั้นมันเหตุครั้งพุทธกาล

แต่อย่างนี้มันไม่ใช่ อย่างนี้มันขึ้นป้ายคล้าย ๆ กันแต่ความหมายนี้ต่างกันมากเลย เพราะเป็นการว่าถ้านิพพานเป็นอนัตตา ถ้าพิสูจน์ได้ให้ ๑ ล้านบาท คือเขาไม่เชื่อ อันนั้นเขาอยากเห็นผลใช่ไหม แต่อันนี้เขาไม่เชื่อว่ามันจะเป็นอนัตตา แต่ว่าให้พิสูจน์กันว่าเป็นอนัตตา

แล้วมันก็พิสูจน์ไม่ได้ พิสูจน์ไม่ได้เพราะอะไร? เพราะว่ามันเป็นโวหาร โวหารนี้การพูดอ้างพระไตรปิฎกไง เอาพระไตรปิฎกไว้เป็นเกณฑ์ ต้องว่าพระไตรปิฎก พระไตรปิฎกมันก็เหมือนกับพิมพ์เขียวออกมา แล้วแต่ว่าตามเทคนิคของช่างที่จะทำเข้าไป มันจะเป็นอย่างไรมันเป็นอีกเรื่องหนึ่งใช่ไหม พิมพ์เขียวที่ออกมาแล้วช่างจะทำเทคนิคนะ มันมีหลายเทคนิคจะทำอย่างนั้นก็ได้ อย่างการประมูลงานที่เขาประมูลมาแล้ว

อันนี้ก็เหมือนกัน มันเป็นทฤษฎี พอเป็นทฤษฎีนี้มันก็จะว่ากันไปว่า จะเป็นอนัตตาหรือไม่เป็นอนัตตา ถ้าเป็นอนัตตา ใช้อย่างนี้ถ้าเป็นอนัตตาเป็นอย่างไร ก็เถียงกันไป แล้วไม่มีกฎเกณฑ์

มันไม่มีกฎเกณฑ์เพราะมันเป็นสุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา เห็นใหม่ ปฏิบัติ
ปริยัติ ปฏิเวธ

ความเป็นปฏิเวธ ความรู้ใจ เหมือนนักวิทยาศาสตร์เวลาทดลองทฤษฎีต่าง ๆ เวลาเขียน
เสร็จแล้วออกมาเป็นตำรา เป็นทฤษฎีใช้ใหม่ เราไปอ่านทฤษฎีกันแล้วเราเถียงทฤษฎี แต่อย่างเวลา
นิวเคลียร์มันระเบิด แม้แต่ไอน์สไตน์ยังบอกว่า ขนาดว่านิวเคลียร์ระเบิดแล้วนี่ ทฤษฎีสัมพัทธ์นี้
อธิบายมาได้ตลอด แต่ตอนที่มันระเบิดนี่ ทฤษฎีสัมพัทธ์อันนี้เขาอธิบายไม่ได้

ความเห็นของใจมันก็เหมือนกัน ถ้าผู้ที่เห็นอนัตตา เวลาพิจารณาเข้ามา เวลาทำสมาธิเข้ามา
อันนั้นหาเหตุหาผลเข้ามาเรื่อย ๆ พอถึงตรงที่เป็นอนัตตานี้ มันจะเห็นความเป็นอนัตตา ความ
จริงใช้ใหม่ เห็นตามความเป็นจริง จริตตามเป็นจริง แม้แต่ความเห็นอันนั้นก็เห็นอนัตตา มันถึงว่า
“ยะถาภูตัง” มันแยกออกจากกันทั้งหมด

แล้วจะมีญาณหยั่งรู้อีกตัวหนึ่ง ญาณทัศนะขึ้นมา แม้แต่ตัวเองตัวที่เห็นนั้นก็เห็นอนัตตาใน
ขณะนั้น มันจะโดนทำลายไปทั้งหมดเลย ทั้งดวงใจดวงนั้นด้วย โดนทำลายหมดเลย ยะถาภูตัง
ยะถาภูตังเข้าไปรู้ แล้วยังมีญาณอีกตัวหนึ่งเข้ามารู้ที่หลัง เห็นใหม่ ใจตรงนี้มันเป็นไปไม่ได้ที่ว่า
เราจะทำลายตัวเราเองกันนะ เราไม่สามารถจะทำลายตัวเราเองได้

ฉะนั้นเป็นปฏิเวธ มันเป็นความรู้ส่วนบุคคล ความรู้ส่วนบุคคลนี้ สาวกะนี้จับออก
พยากรณ์ไม่ได้ เว้นไว้พระพุทธเจ้ากับเอตทัคคะอย่างพระอนุรุทธะ ตามรู้ตามเห็นขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า รู้วาระจิตขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดไป ตอนปรินิพพาน
นะ เอตทัคคะคือจิตที่ว่ามันเป็นวาสนาบารมีของแต่ละดวงใจที่จะพยากรณ์ได้

ฉะนั้นถึงเวลาแล้วก็จะต้องมาเถียงกันอยู่ตรงนั้น มันเป็นไปไม่ได้ไง สิ่งของมันเป็นไป
ไม่ได้ เพราะอะไร? เพราะว่าเถียงกันอยู่ข้างนอก เเถียงกันอยู่ที่ปลายเหตุ เเถียงกันอยู่ที่ทฤษฎี ถ้า
เถียงกันเรื่องทฤษฎี มันก็ทฤษฎีก็ต้องว่ากันไป เพราะบอกว่าอยู่ในพระไตรปิฎก ถ้าอยู่ใน
พระไตรปิฎกนี้เป็นตำราใช้ใหม่ เป็นทฤษฎี แล้วทฤษฎีเอาอันไหนเป็นขอบเป็นเขตละ เพราะพระ

สูตร พระวินัยมันก็มีมากแล้วแต่ว่าคนจะอ้างสิ่งไหน แล้วต้องมีความมั่นใจของเขาว่า มีความ
โต้แย้งได้ ถึงได้ขึ้นคัดเอาที่ใจ ให้รางวัล ๑ ล้านบาทถ้าคนสามารถพิสูจน์ได้

อันนี้เรามากกว่ามันเป็นเรื่องการเป็นโวหาร แล้วมันเป็นปัญหาหญ้าปากคอก เป็นปัญหาที่
จะเรื้อรังไปเรื่อย ๆ อันนี้มันเป็นไปได้ แต่เป็นปัญหาของสมัยพุทธกาลนั้นเพราะเขาลังเลสงสัย
เขามีฐานะ เขาให้ เขาทำบาตรมา แขนงไว้เลย แล้วเหาะได้หมายถึงว่าผู้ที่เหาะได้ อันนี้ก็ยังเป็น
เปลือก เพราะการเหาะได้พระพุทธเจ้าก็เคยเห็นเลย เพราะอันนั้น เพราะเห็นว่าบาตรอันนั้นเหาะ เอา
ไปบดไป ให้เอาบาตรนั้นทำลายบาตรนั้น เพราะเหตุนี้ถึงจะไม่ให้พระแสดงอิทธิฤทธิ์เลย ห้ามพระ
แสดงอิทธิฤทธิ์อีก

นี่พระพุทธเจ้าก็เคยเห็น เพราะว่าการเหาะ การเหิน ที่ว่าลพหัสด์ใจ เขาเข้าใจว่าผู้ที่แสดง
ฤทธิ์เดชได้นี้เป็นพระอรหันต์ แต่ความจริงนั้นมันไม่ใช่ ความจริงฤทธิ์เดชนี้เป็นอภิญญา อภิญญา
การแสดงออกนี้ อย่างพระเทวทัตก็เหาะได้ พระเทวทัตเหาะได้ เห็นไหม แต่พระเทวทัตก็เสียไป
เพราะว่าเพราะใช้ฤทธิ์แล้วใจไม่สะอาด ใจต้องการลาภสักการะ ต้องการให้อาสาศรัทธา

นี่ฤทธิ์มันเรื่องของข้างนอก การเหาะเหินเดินฟ้า พระเทวทัตก็เหาะได้ แต่ทำแล้วเสียหาย
พระปิณฑการทวาทะนี้ทำได้แล้วเป็นประโยชน์ แต่เป็นประโยชน์แล้วคนก็รู้มัน ใจใส่
บาตรหนึ่งก็ต้องเหาะให้ดูก่อน จะทำบุญหนึ่งก็ต้องเหาะให้ดูก่อน อย่างนั้นมันก็เป็นปัญหา
ว่าศาสนานี้มันก็จะยืนยงอยู่ไม่ได้ เพราะศาสนานี้เข้ามาเรื่องของมรรค เรื่องของปัญญา เรื่องของ
ความเห็นภายใน ความเห็นภายในถึงว่า พระพุทธเจ้าบอกว่า บางอย่างตอบปัญหาไม่ได้ แต่
สามารถยกเหตุผลข้างเคียงให้เข้าใจได้

อันนี้เหมือนกัน มันเป็นปัญหาที่ว่าลึกซึ่งจนไม่สามารถอธิบายได้ เรื่องมรรคผลนี้ แต่
สามารถพูดถึงเหตุให้คนเข้าใจได้ พูดชี้เหตุไฉน จะไปทางนั้นชี้แผนที่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าชี้แผนที่เข้าไป ๆ ผู้เดินถึงก็มี ผู้เดินแล้วไม่ถึงก็มี ผู้เดินไปครึ่งทางก็มี เห็นไหม อ้าง คอย
บอกทางได้ บอกเหตุข้าง ๆ เคียงได้ แต่ตัวผลนั้นพูดไม่ได้ เพราะมันเป็นสิ่งที่ไม่อยู่ในสมมุติ
มันพ้นจากสมมุติไปทั้งหมด มันเป็นวิมุตติออกไป

ถึงว่า ฉะนั้นมันเป็นปัญหาโลกแตกที่เถียงกันไม่ได้ ไก่กับไข่อันไหนเกิดก่อนกัน เอ้า! ไก่กับไข่นี้ ใครว่าอะไรเกิดก่อนกัน ก็ว่ากันไป ๆ แต่จริง ๆ แล้วสาระของมันคือว่า ไก่หรือไข่เกิดมาก็แล้วแต่มันเป็นประโยชน์ไหม สิ่งนี้เป็นประโยชน์ เห็นไหม มีไก่ มีไข่ แล้วเกิดขึ้นมาเป็นประโยชน์อะไรขึ้นมา นี่ความเข้าใจ นี่ปัญญาความเข้าใจแล้ว ไอ้เรื่องนี้เป็นเรื่องโง่เขลาที่จะเอามาทะเลาะเบาะแว้งกัน มันเป็นไปได้ไม่เป็นประโยชน์ นี่อันนั้นเป็นอันนั้นนะ

ทีนี้เราเข้ามาของเรา ถ้าเราเข้ามาของเรานี้ เราก็อันนั้นวางไว้ มันไม่เป็นประโยชน์ สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์พระพุทธเจ้าไม่พยากรณ์ ไม่พยากรณ์คือว่าไม่พูดออกไป ไปโต้แย้งกับเขา สิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์กับเรา ทาน ศีล ภาวนา ถ้าคนเข้าไปตามหลักความจริงเข้าไปแล้วนี้ จะอึดหรือจะอนัตตามันจะต้องรู้เอง จะรู้จากภายในเข้าไป อันนั้นจะเข้าถึง ถ้าเรายังลังเลสงสัยอยู่นะ นิเวศธรรมเกิดขึ้น อ่าน ศึกษาแล้ววางไว้ เวลาอาจารย์มาหาบวไปหาหลวงปู่มันนะ การศึกษาทฤษฎีนี้วางไว้ เอาเข้าสู่ไว้ เอาเข้าสู่แล้วลือกุญแจไว้ อย่าให้มารบกวนกับการทำความสงบของเรา

ถ้าความคิดเปรียบเทียบ ความคิดที่เราจะคิดเอาทฤษฎีมาเทียบนี้ มันจะคิดนะ มีคนมาหาบ่อยมากเลยว่า ทำวิตก วิจารณ์ ปีติ สุข เอกัคคตารมณ์ ทำเสร็จแล้วเขาได้มานอะไร บอกเลย เขาจะไม่ได้อะไรเลย เพราะเขาทำเองใช่ไหม วิตก วิจารณ์ เขาคิดขึ้นมา แล้วเขาปล่อยวางไป นี่วิตก วิจารณ์ ปีติ มีความเข้าใจ มีปีติ มีความสุข ความสุขเราพยายามให้มีความสุข แล้วจะทำให้ตั้งมั่น อันนี้มันเป็นการคาดหมาย มันเป็นการเราสร้างอารมณ์ขึ้นมา เป็นอารมณ์ความมั่นหมาย มันไม่เป็นความจริงหรอก

ถ้ามันเป็นความจริงนะ เรากำหนดพุทโธ ๆ ๆ ปล่อยวางทำใจของเราให้สงบให้ได้ มันไม่สงบก็เรื่องของมัน มันจะฟุ้งซ่านก็เรื่องของมัน พยายามกำหนดภาวนาของเราไว้ แล้วจิตมันจะสงบเข้ามาเอง ๆ อันนี้เป็นความจริงขึ้นมา ถึงบอกว่าทฤษฎีการศึกษามาต้องปล่อยวางไว้ แล้วพยายามทำให้มันเป็นความจริง สัจจะความจริงขึ้นมาจากภายใน แล้วเราจะกระทบกับปัจจัยตั้งความเห็นของเราเข้าไป ๆ ความลังเลสงสัย มันก็จะปล่อยไป ๆ ๆ

สิ่งนั้นต้องถึง พอถึงจุดนั้นแล้วถึงว่าจะเป็นอัตตา จะเป็นอนัตตาแล้วรู้เอง สิ่งที่เราเองแล้ว
เข้าใจเองมันจะเป็นประโยชน์ ประโยชน์เกิดขึ้นจากตรงนี้ ประโยชน์ไม่ใช่เกิดขึ้นจากว่า จะไป
เถียงกัน จะเถียงกันนี้เวลาจะเถียงกันหรือว่าเวลามันจะเกิดเป็นประโยชน์ ประโยชน์ต่อเมื่อใจเข้า
ไปข้องเท่านั้นเอง สมมุติว่าใจเราเข้าไปข้อง เราใช้ปัญญาหมุนเข้าไป แล้วมันไปติดอยู่ตรงนั้น ถ้า
ติดตรงนั้นปั๊บมันไม่ก้าวเดิน อย่างนี้ต้องแก้ไข ถ้าเราไปติดข้องใช้ไหม

แต่มันไม่ได้ติดข้อง เพราะเรายังไม่ถึงจุดตรงนั้น เราไม่มีประโยชน์อะไรที่จะไปรู้ตรง
นั้น มันเป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วางไว้เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ตะกั่ว
ทองคำ เพชร มันจะความละเอียดเข้าไป ๆ ใจก็เหมือนกัน มันยังไม่จำเป็นจะต้องไปหาเพชร
เพราะเพชรอันนั้นมันเป็นส่วนที่ว่ายยังไม่ถึง ตะกั่วนี้พยายามจะหลอมตะกั่วให้เป็นทองคำให้ได้ ทำ
ใจของเราให้เป็นประโยชน์ขึ้นมา ๆ มันจะเป็นประโยชน์ของเราขึ้นมาเอง

นี่ผลของศาสนาเกิดขึ้นจากตรงนี้ ศาสนาพุทธเชื่อว่ายุ่งยากมาก ศาสนาพุทธนี้ยุ่งมาก
พิธีกรรมมาก ศาสนาพุทธสอนให้คนยืบนหลักของตัวเองใจ ศาสนาพุทธสอนให้คนเข้าใจใจ
สอนให้คนหมดความกังวลสงสัย ให้ใจนี้สว่าง สะอาด สงบ ที่ว่านี่ศาสนาพุทธสอนอย่างนั้น ถึงว่า
ศาสนาต้องทำของเราขึ้นมาเอง ทานเราเกิดขึ้นนี้ เราจะทำทานนี้ เราก็ต้องมีความพอใจ ความ
ศรัทธาเกิดขึ้น เรามาทำทาน แล้วฟังธรรมนี้ ฟังธรรมก็เรื่องของหัวใจเรานั้นละ เรื่องภายใน แต่
ธรรมดาใจของคนเรามันส่งออก มันรู้เรื่องข้างนอก เว้นไว้แต่ไม่รู้เรื่องของตัวเอง

นี่ย้อนกลับเข้ามา การหาตัวเองนี้หายากที่สุด ขณะคนอื่นหมั่นแสนชนะได้ กองทัพรบก็
ชนะได้ แต่ชนะใจของตัวเองนี่ชนะได้ยากที่สุด การชนะใจของตัวเองพระพุทธเจ้าบอกประเสริฐ
ที่สุด ผู้ที่ชนะใจของตัวเองแล้วนั้นชนะหมด ชนะทุกคนได้หมด เพราะว่ามันไม่กระทบกันใจ มัน
เป็นอิสระ มันไม่กระเทือนถึงใจดวงนั้น ใจดวงนั้นประเสริฐ พอประเสริฐแล้วอารมณ์ที่เกิดขึ้น
สุขทุกข์ในหัวใจมันจะเข้าใจ สุขทุกข์เกิดจากใจเรา ความกระเพื่อมของใจเป็นอย่างนี้ ใจของคน
อื่นจะเป็นอย่างนี้หมดเลย พอเป็นอย่างนี้หมดเลยไปนี้ มันเห็นแล้วมันจะคิดว่า “อ้อ ถ้าโกรธเป็น
อย่างนั้น ถ้าสุขเป็นอย่างนั้น” มันจะสลดสังเวชใจ สลดสังเวชเพราะอะไร? เพราะสิ่งที่เราเคยมา

เหมือนมือเราสกปรก เราล้างความสกปรกออกจากมือเราแล้วมือเราสะอาด แล้วมือของเขาสกปรกอยู่ แล้วเขาไม่ได้ล้าง เขาเอามือสกปรกนั้นเที่ยวจับลำนุ่นจับลำนีไป เราเห็นแล้วเราคิดอย่างไร อารมณ์ที่มันเป็นความคิดของใจนี้อารมณ์สกปรก สกปรกหมายถึงว่า มันกวนใจตลอดเวลา แล้วอารมณ์นี้ก็เที่ยวจับนู่นจับนี่ไปตลอด มันทุกข์ไหม? ผู้ที่มีมือสะอาดแล้วจับมันสะอาด เห็นไหม มันจะเห็นว่าความสกปรก ความก่อกวนของอารมณ์ ก่อกวนของความทุกข์นี้ มันกระทบกับจมูกของตัวเอง

นี่มันเห็นแล้วมันสลดสลดตรงนี้ สลดที่ว่ามือสะอาดจับอะไรมันก็สะอาด จับไปสะอาดไปเรื่อย มันก็ไม่ใช่โทษ ไม่ใช่ภัย ไม่มีก่อกวน แต่ถ้ามือสกปรกคืออารมณ์ยังผูกมัดอยู่กับใจ มันจะเป็นอย่างนั้นไป นี่ความสลดสังเวชมันเป็นอย่างนั้น ถึงบอกว่า ถ้าใจที่เข้าใจแล้วเรื่องอย่างนั้นมันเรื่องหมุนออกไปทางโลกเขา ย้อนกลับมาที่ใจของเรา นี่ศาสนาประเสริฐประเสริฐตรงนี้ ประเสริฐที่ว่า หนึ่งเป็นคำสอนที่ว่าหลุดพ้นได้ องค์ศาสดานี้เป็นพระอรหันต์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฎิญาณกับปัญจวัคคีย์ เห็นไหม “ฟัง...น้อมใจลงฟัง เราเคยพูดใหม่ ว่าเราสิ้นกิเลสแล้ว”

นี่สิ้นกิเลสแล้วถึงสอน แต่ถ้าไม่สิ้นกิเลสแล้วสอน มือมันยังสกปรกอยู่ มันจับมันก็มีรอย นิ้วมือตลอดไป ถ้ามือสะอาดแล้วมันไม่มีรอย มันสะอาดไป ๆ เป็นผลประโยชน์กับเรา ถึงว่าศาสนาพุทธจะยุ่งก็ยุ่งตรงนี้ใจ ยุ่งตรงเอาชนะเราให้ได้ ศาสนาอื่นอ่อนวอนเอา ขอเอา เห็นไหม ไปหวังขอข้างนอก พอหวังขอข้างนอกนี้ ออกไปข้างนอก มันง่ายสิ เหมือนกับคนนี้ ออกมานั่งที่นี้หมดนะ ทิ้งบ้านไว้ ออกจากบ้านมานั่งอยู่ศาลาที่นี่หมดเลย ออกมาข้างนอกแล้วบ้านตัวเอง ห่วงไหม

นี่เหมือนกัน ถ้าชนะตนก็เหมือนเราอยู่ที่บ้านของเราแล้วเราทำได้หมด ไม่ต้องยุ่งกับสิ่งใดเลย แต่ไปเอาข้างนอก ลืมบ้านของตน ลืมตัวลืมนตน อาศัยข้างนอก ๆ แล้วมันอาศัยได้ไหม? อาศัยได้ชั่วคราว อย่างเช่นมานี้ฝนตก อยู่ในศาลานี้ปกคลุมฝนได้ อาศัยได้ชั่วคราว แต่ก็ต้องออกจากรั้วไป เพราะฉะนั้นสิ่งที่ว่าเป็นที่สาธารณะ ไม่ใช่บ้านของเรา แต่ถ้าบ้านของเราเป็นของเรา ฝนจะตกแดดจะออก ถ้าเราทำบ้านของเราสะอาดแล้ว ทำบ้านของเรามีหลังคาดีแล้ว เราอยู่ได้สุขสบาย

ใจที่มันประเสริฐแล้ว ใจที่ยืนบนตัวเองได้แล้ว ศาสนาพุทธสอนให้ทุกคนยืนได้บนหลัก
ของตัวเอง หน่วยของสังคมทุกหน่วยดีหมด สังคมจะดีโดยธรรมชาติ คนทุกคนดีหมด สังคมนี้จะ
ดีขึ้นมาโดยธรรมชาติ นี่สอนเข้ามาจากภายใน ภายในของเราต้องประเสริฐ แล้วมันจะเข้าใจข้าง
นอกหมด แล้วศาสนาก็จะเข้ากับใจ ใจนี้เป็นผู้สัมผัสธรรม ใจเท่านั้นเข้าใจทั้งหมด เรื่องของใจนะ
ใจนี้ประเสริฐ ร่างกายอาศัยกันชั่วคราว เอวัง